
περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 20

Γενική Εισαγωγή

1. Έννοια	23
2. Ιστορικά στοιχεία	24
2.1. Γενικά	24
2.2. Στην Ελλάδα.....	25
2.3. Σε Διεθνές επίπεδο	26
2.3.1. Οι διεθνείς	26
2.3.2. Διεθνείς συνδικαλιστικές οργανώσεις.....	27
2.3.3. Διεθνείς Οργανώσεις	28
3. Χαρακτηριστικά του Εργατικού Δικαιου	28
4. Πηγές του Εργατικού Δικαίου	30
4.1. Κοινές πηγές	30
4.1.1. Το Σύνταγμα	30
4.1.2. Οι Διεθνείς Συμβάσεις	30
4.1.3. Ο Νόμος	31
4.1.4. Οι διοικητικές πράξεις	32
4.1.5. Το έθιμο.....	33
4.2. Αυτόνομες Πηγές	33
4.2.1. Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας.....	33
4.2.2. Διαιτητικές αποφάσεις	34
4.2.3. Κανονισμός	34
4.2.4. Η πρακτική της επιχείρησης	34
4.3. Ευρωπαϊκή Εργατική Νομοθεσία	35
4.3.1. Του Συμβουλίου της Ευρώπης	35
4.3.2. Της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	36
5. Σύντομο Γενικό Διάγραμμα	36

Περίληψη 37

Ερωτήσεις και θέματα για συζήτηση 38

Μέρος 10: Ατομικό εργατικό δίκαιο

Κεφάλαιο 1: Σύμβαση εργασίας

1.1.	Περιεχόμενο	44
1.1.1.	Σύμβαση	44
1.1.2.	Εργασία	44
1.1.3.	Εξαρτημένη εργασία	46
1.1.4.	Εξαρτημένη εργασία ιδιωτικού δικαίου	48
1.1.5.	Μισθός	48
1.2.	Τα Μέρη της Σύμβασης	49
1.2.1.	Η έννοια των όρων	49
1.2.2.	Διακρίσεις εργαζομένων	50
1.3.	Υποχρεώσεις των μερών της σύμβασης εργασίας	52
1.3.1.	Όσον αφορά τον εργοδότη	52
1.3.2.	Όσον αφορά τον εργαζόμενο	54
1.4.	Ο Προσωπικός Χαρακτήρας της Σχέσης Εργασίας	55
1.5.	Διάκριση της Σύμβασης Εργασίας από άλλες έννομες Συμβάσεις	56

Περίληψη 60

Ερωτήσεις και θέματα για συζήτηση 60

Κεφάλαιο 2: Η σύναψη της σύμβασης εργασίας

2.1.	Γενικά	63
2.1.1.	Προϋποθέσεις	63
2.1.2.	Ειδικές μορφές συμβάσεων εργασίας	64
2.2.	Πρόσληψη Ελλήνων εργαζομένων	65
2.2.1.	Γενικά	66
2.2.2.	Πρόσληψη Ελλήνων για να εργαστούν στο εξωτερικό .	68
2.3.	Εργασία αλλοδαπών	70
2.3.1.	Σύναψη σύμβασης αλλοδαπών - μη υπηκόων Κρατών - μελών Ε.Ε.	71
2.3.2.	Πρόσληψη εργαζομένων υπηκόων κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης	80
2.3.3.	Εξαιρέσεις	82

Περίληψη 83

Ερωτήσεις και θέματα για συζήτηση 84

Κεφάλαιο 3: Χρονικά όρια εργασίας

3.1.	Χρόνος υπηρεσίας μισθωτών	86
3.1.1.	Γενικά	86
3.1.2.	Έννοια ωραρίου	86
3.1.3.	Διακρίσεις του ωραρίου.....	87
3.1.4.	Συλλογική ρύθμιση χρονικών ορίων εργασίας	92
3.1.5.	Κατανομή σε πέντε ημέρες	93
3.1.6.	Υπέρβαση των ανωτάτων χρονικών ορίων εργασίας	95
3.1.7.	Θεώρηση πινάκων ωρών εργασίας. Επίβλεψη χρονικών ορίων.	97
3.1.8.	Μερική απασχόληση	99
3.1.9.	Πρόσθετες ομάδες εργασίας	103
3.1.10.	Διευθέτηση χρόνου εργασίας.....	104
3.1.11.	Προυπηρεσία	106
3.2.	Εβδομαδιαία ανάπταυση και αργία	107
3.2.1.	Εβδομαδιαία ανάπταυση	108
3.2.2.	Ημέρες αργίας.	108
3.2.3.	Σωρευτική άδεια ανάπταυσης	111
3.3.	Άδειες εργαζομένων.....	112
3.3.1.	Ετήσια άδεια των μισθωτών.....	112
3.3.2.	Ομαδικές άδειες	117
3.3.3.	Λοιπές άδειες	119

Περίληψη 130

Ερωτήσεις και θέματα για συζήτηση 131

Κεφάλαιο 4: Η αμοιβή της εργασίας

4.1.	Γενικά.....	134
4.4.1.	Μορφές αμοιβής.....	134
4.2.	Έννοια μισθού.....	135
4.3.	Είδη αποδοχών	137
4.3.1.	Τακτικές αποδοχές	137
4.3.2.	Επιδόματα	139
4.3.3.	Υπερωρίες	146
4.3.4.	Υπερεργασία.....	150
4.3.5.	Κρατήσεις	151

Περίληψη 153

Ερωτήσεις και θέματα για συζήτηση 153

Κεφάλαιο 5: Προστασία της εργασίας

5.1.	Κοινωνικές ασφαλίσεις	156
5.1.1.	Γενικά	156
5.1.2.	Ασφάλιση	157
5.1.3.	Υποχρεώσεις των εργοδοτών	159
5.2.	Απουσία των εργαζομένων από την εργασία για λόγους υγείας	160
5.2.1.	Γενικά	160
5.2.2.	Ασθένεια μισθωτών	162
5.2.3.	Εργατικό ατύχημα	163
5.2.4.	Επαγγελματική ασθένεια	168
5.3.	Προστασία ειδικών κατηγοριών εργαζομένων	169
5.3.1.	Προστασία ανηλίκων	170
5.3.2.	Προστασία στρατευομένων	179
5.3.3.	Προστασία γυναικών σε κατάσταση λοχείας ή εγκυμοσύνης	181
5.3.4.	Προστασία θυμάτων πολέμου και αναπήρων	187
5.3.5.	Κοινωνική ασφάλιση των μερικώς απασχολουμένων	188
5.4.	Υγιεινή και ασφάλεια εργαζομένων	189
5.4.1.	Όργανα αρμόδια για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας	189
5.4.2.	Όργανα για την βελτίωση των συνθηκών εργασίας σε εθνικό επίπεδο	194
5.4.3.	Καθορισμός όρων για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας	196
5.5.	Προστασία από την ανεργία	198
5.5.1.	Γενικά	198
5.5.2.	Προϋποθέσεις επιδότησης	199
5.5.3.	Τακτική επιδότηση ανεργίας	200
5.5.4.	Ποσό επιδόματος	207
5.5.5.	Παύση καταβολής της επιδότησης	208
5.5.6.	Είσπραξη	211

Περιληψη **212**

Ερωτήσεις και θέματα για συζήτηση **212**

Κεφάλαιο 6: Λύση της εργασιακής σύμβασης

6.1.	Γενικά	215
6.1.1.	Τρόποι λύσης σύμβασης αορίστου χρόνου	215
6.1.2.	Τρόποι λύσης σύμβασης ορισμένου χρόνου	216

6.2.	Η καταγγελία των συμβάσεων εργασίας	217
6.2.1.	Γενικά	217
6.2.2.	Καταγγελία εκ μέρους του εργοδότη	218
6.2.3.	Καταγγελία από τον εργαζόμενο (οικειοθελής αποχώρηση)	228
6.3.	Ομαδικές απολύτεις	229
6.3.1.	Έννοια	229
6.3.2.	Πεδίο εφαρμογής	230
6.3.3.	Υποχρεώσεις του εργοδότη	231
6.3.4.	Εκπρόσωποι των εργαζομένων	231
6.3.5.	Διαδικασία ομαδικών απολύτειων	233
6.4.	Διαθεσιμότητα	234
6.4.1.	Γενικά	234
6.4.2.	Διαδικασία	235

Περίληψη 236

Ερωτήσεις και θέματα για συζήτηση 236

Μέρος 20: Συλλογικό εργατικό δίκαιο

Κεφάλαιο 7: Το νομικό πλαίσιο της επιχείρησης

7.1.	Ο κανονισμός εργασίας	243
7.1.1.	Γενικά	243
7.1.2.	Κατάρτιση του κανονισμού	244
7.1.3.	Η κύρωση του κανονισμού	245
7.1.4.	Περιεχόμενο του κανονισμού εργασίας	247
7.2.	Πειθαρχικό δίκαιο της επιχείρησης	250
7.2.1.	Γενικά	250
7.2.2.	Πειθαρχικές ποινές	251
7.2.3.	Πειθαρχικά συμβούλια	252
7.2.4.	Αρχές	254
7.3.	Πρακτική της εκμετάλλευσης	255
7.3.1.	Έννοια	255
7.3.2.	Σχέση με τον κανονισμό	257
7.4.	Το διευθυντικό δικαίωμα του εργοδότη	258
7.4.1.	Γενικά	258
7.4.2.	Περιεχόμενο	259
7.4.3.	Άσκηση - Όρια διευθυντικού δικαιώματος	261

7.4.4.	Προστασία εργαζομένων	262
7.4.5.	Διευθύνοντες υπάλληλοι	263
7.5.	Συμβούλια εργαζομένων	268
7.5.1.	Γενικά	268
7.5.2.	Έννοια συμμετοχής	269
7.5.3.	Συγκρότηση συμβουλίων εργαζομένων	270
7.5.4.	Ανάδειξη μελών	273
7.5.5.	Αρμοδιότητες των συμβουλίων εργαζομένων	274

Περίληψη 278

Ερωτήσεις και θέματα για συζήτηση 279

Κεφάλαιο 8: Ελεύθερες συλλογικές διαπραγματεύσεις

8.1.	Εισαγωγικά	281
8.1.1.	Γενικά	281
8.1.2.	Πεδίο Εφαρμογής	283
8.1.3.	Εργαζόμενοι στο Δημόσιο Τομέα	284
8.2.	Διαπραγματεύσεις	285
8.2.1.	Δικαίωμα και υποχρέωση	285
8.2.2.	Διαδικασία	285
8.2.3.	Υποχρέωση καλόπιστης διαπραγμάτευσης	286
8.2.4.	Δικαίωμα και υποχρέωση ενημέρωσης	286
8.2.5.	Παρέμβαση οργανώσεων σε διαπραγματεύσεις	287
8.3.	Συλλογικές συμβάσεις εργασίας	287
8.3.1.	Έννοια	287
8.3.2.	Χαρακτηριστικά	288
8.3.3.	Περιεχόμενο της συλλογικής σύμβασης εργασίας	290
8.3.4.	Είδη συλλογικών συμβάσεων εργασίας και αρμοδιότητα σύναψής τους	295
8.3.5.	Υπογραφή και θέση σε ισχύ της σ.σ.ε.	297
8.3.6.	Ικανότητα για σύναψη σ.σ.ε.	298
8.3.7.	Ισχύς σ.σ.ε.	300
8.3.8.	Δέσμευση	301
8.3.9.	Χρόνος ισχύος της σ.σ.ε.	302
8.3.10.	Συρροή - Αρχή της εύνοιας	303
8.3.11.	Προσχώρηση και επέκταση εφαρμογής σ.σ.ε.	304
8.3.12.	Καταγγελία της σ.σ.ε.	306
8.4.	Συμφιλίωση	306
8.4.1.	Διαδικασία	306
8.4.2.	Αδυναμίες	307

8.5. Μεσολάβηση - Διαιτησία	308
8.5.1. Μεσολάβηση	308
8.5.2. Διαιτησία	310
8.5.3. Οργανισμός Μεσολάβησης και Διαιτησίας	312

Περίληψη 315

Ερωτήσεις και θέματα για συζήτηση 315

Κεφάλαιο 9: Συνδικαλιστική δράση

9.1. Εισαγωγικά	317
9.1.1. Γενικά	317
9.2. Συνδικαλιστικές οργανώσεις	319
9.2.1. Έννοια	319
9.2.2. Διακρίσεις των συνδικαλιστικών οργανώσεων	320
9.2.3. Εργοδοτικές οργανώσεις	325
9.2.4. Ίδρυση και διάλυση των συνδικαλιστικών οργανώσεων	327
9.2.5. Σκοποί των συνδικαλιστικών οργανώσεων	329
9.2.6. Συμμετοχή στην οργάνωση	331
9.2.7. Όργανα της συνδικαλιστικής οργάνωσης	336
9.2.8. Οικονομική αυτοτέλεια	345
9.2.9. Εσωτερική αυτονομία της συνδικαλιστικής οργάνωσης	347
9.2.10. Προστασία συνδικαλιστικής δράσης	352
9.2.11. Δημοκρατία στους τόπους εργασίας	357
9.2.12. Συνδικαλιστικές άδειες	359
9.2.13. Βιβλία συνδικαλιστικών οργανώσεων	360

Περίληψη 362

Ερωτήσεις και θέματα για συζήτηση 362

Κεφάλαιο 10: Απεργία

10.1. Κατοχύρωση δικαιώματος	365
10.2. Έννοια απεργίας	366
10.3. Στόχοι	367
10.4. Μορφές απεργίας	369
10.5. Κήρυξη απεργίας	371
10.5.1. Απόφαση για κήρυξη	371
10.5.2. Αρμοδιότητα για κήρυξη	372
10.6. Υποχρεώσεις εργαζομένων	375
10.6.1. Γενικά	375

10.6.2. Προειδοποίηση απεργίας	376
10.6.3. Διάθεση προσωπικού ασφαλείας	381
10.7. Υποχρεώσεις εργοδοτών	386
10.7.1. Απαγόρευση προσλήψεων απεργοσπαστών	387
10.7.2. Απαγόρευση ανταπεργίας	388
10.7.3. Απαγόρευση ασφαλιστικών μέτρων	390
10.8. Έννοια της καταχρηστικής απεργίας	391
10.9. Συνέπειες της απεργίας	393
10.9.1. Συνέπειες νόμιμης απεργίας	393
10.9.2. Συνέπειες παράνομης απεργίας	395
10.9.3. Συνέπειες ως προς τους μη απεργούς	397
10.10. Κυρώσεις	398
10.10.1. Κυρώσεις του εργοδότη ή τρίτων	398
10.10.2. Για τους απεργούς	399
10.10.3. Άρση προστασίας συνδικαλιστικών δικαιωμάτων	400

Περιήγηση 402

Ερωτήσεις και θέματα για συζήτηση 402

Μέρος 3ο: Ευρωπαϊκό εργατικό δίκαιο

Κεφάλαιο 11: Ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων

11.1. Γενικά	411
11.2. Κατηγορίες μετακινούμενων εργαζομένων	412
11.2.1. Εργαζόμενοι με εξάρτηση από εργοδότη	413
11.2.2. Εγκατάσταση ελεύθερων επαγγελματιών	414
11.2.3. Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών	414
11.3. Δικαιώματα εργαζομένων	416
11.3.1. Δικαίωμα στην ελεύθερη είσοδο και παραμονή	416
11.3.2. Δικαίωμα στην αποδοχή κάθε πραγματικής προσφοράς εργασίας	416
11.3.3. Το δικαίωμα στην αναχώρηση	419
11.3.4. Δικαίωμα μόνιμης εγκατάστασης	420
11.4. Απαγόρευση διακρίσεων	422
11.4.1. Με βάση την εθνική νομοθεσία	422
11.4.2. Με βάση σύμβαση	423
11.4.3. Κοινωνικές παροχές	423
11.4.4. Ισότητα όσον αφορά τα μέλη της οικογένειας	424
11.4.5. Ερμηνευτική προσέγγιση της αρχής	426

11.5. Αποκλίσεις από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας και εγκατάστασης	428
11.5.1. Λόγοι δημόσιας ασφάλειας, τάξης και υγείας.....	428
11.5.2. Εργασία στο δημόσιο τομέα	431
11.6. Αναγνώριση τίτλων σπουδών.....	433
11.7. Ιθαγένεια τρίτης χώρας	435

Περίληψη 436

Ερωτήσεις και θέματα για συζήτηση 437

Κεφάλαιο 12: Η ισότητα των εργαζομένων

12.1. Γενικά.....	439
12.2. Ίση Αμοιβή	440
12.3. Ίση μεταχείριση	441
12.3.1. Γενική αρχή	441
12.3.2. Εξαιρέσεις	442
12.3.3. Μέσα θεραπείας	443
12.3.4. Ίση μεταχείριση στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης	443
12.3.5. Απόδειξη	444

Περίληψη 445

Ερωτήσεις και θέματα για συζήτηση 445

Κεφάλαιο 13: Η σύμβαση εργασίας

13.1. Γενικά.....	447
13.1.1. Διεθνικά συμβόλαια	447
13.2. Ατομικές Συμβάσεις Εργασίας	448
13.2.1. Γενικά	448
13.2.2. Υγιεινή και Ασφάλεια σε συμβάσεις ορισμένου χρόνου ή προσωρινής απασχόλησης	448
13.3. Ενημέρωση για τις συνθήκες εργασίας	449
13.4. Αμοιβής της εργασίας	451
13.5. Εργασία μερικής απασχόλησης (part-time).....	452
13.5.1. Σκοπός της	452
13.5.2. Έννοιες	453
13.5.3. Αρχή της μη διάκρισης	454
13.5.4. Ευκαιρίες για εργασία μερικής απασχόλησης	454
13.5.5. Υποχρεώσεις εργοδοτών	455
13.5.6. Εφαρμογή της συμφωνίας	455

Περίληψη 456

Ερωτήσεις και θέματα για συζήτηση 457

Κεφάλαιο 14: Χρονικά όρια εργασίας

14.1. Γενικά	459
14.2. Βασικές αρχές	460
14.3. Αποκλίσεις	461
14.3.1. Πρώτη κατηγορία	462
14.3.2. Δεύτερη κατηγορία	462
14.3.3. Τρίτη κατηγορία	463
14.4. Ανώτατο όριο εβδομαδιαίας εργασίας	463
14.5. Άδειες	464
14.5.1. Επήσια άδεια	464
14.5.2. Γονική άδεια	465
14.5.3. Άδεια απουσίας για λόγους ανώτερης βίας	467

Περίληψη 467

Ερωτήσεις και θέματα για συζήτηση 467

Κεφάλαιο 15: Προστασία των εργαζομένων

15.1. Γενικά	470
15.2. Κοινωνική ασφάλιση των μετακινούμενων προσώπων	471
15.2.1. Γενικές αρχές	471
15.2.2. Συγκεκριμένες παροχές	473
15.3. Υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων	474
15.3.1. Γενικά	474
15.3.2. Επικίνδυνες ουσίες	475
15.3.3. Πρόληψη, προστασία	476
15.3.4. Υγιεινή και Ασφάλεια των χώρων εργασίας	478
15.3.5. Εργασιακός εξοπλισμός	479
15.4. Προστασία ειδικών κατηγοριών εργαζομένων	480
15.4.1. Έγκυες γυναίκες	480
15.4.2. Ανήλικοι εργαζόμενοι	481
15.5. Διασφάλιση δικαιωμάτων εργαζομένων σε περίπτωση μεταβίβασης επιχειρησεων	482
15.5.1. Γενικά	482
15.5.2. Έννοιες	482
15.5.3. Περιπτωσιολογία	483
15.5.4. Ενημέρωση και διαβούλευση	485
15.6. Προστασία σε περίπτωση ομαδικών απολύσεων	487

15.6.1. Γενικά	487
15.6.2. Έννοια	488
15.6.3. Ενημέρωση και Διαβούλευση	490
15.6.4. Διαδικασία της ομαδικής απόλυτης	491
15.7. Προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη	492
15.7.1. Γενικά	492
15.7.2. Βασικές έννοιες	493
15.7.3. Οργανικός εγγύησης	493

Περίληψη 494

Ερωτήσεις και θέματα για συζήτηση 495

Κεφάλαιο 16: Συλλογικό εργατικό δίκαιο

16.1. Γενικά	497
16.2. Κοινωνικός διάλογος	498
16.2.1. Προβλήματα	498
16.2.2. Σχέση ισχύος	498
16.2.3. Δαμόκλειος διαπραγμάτευση	498
16.2.4. Συμβαλλόμενα μέρη	499
16.2.5. Ελευθερίες συνένωσης, συλλογικής διαπραγμάτευσης και συλλογικής δράσης	499
16.2.6. Ισχύς ευρωπαϊκής σ.σ.ε.	500
16.3. Συμμετοχή εργαζομένων	502
16.3.1. Μορφές συμμετοχής	502
16.3.2. Δικαίωμα ενημέρωσης και διαβούλευσης	503
16.3.3. Όργανα συμμετοχής εργαζομένων	507

Περίληψη 514

Ερωτήσεις και θέματα για συζήτηση 514

Παραπομπές - Σημειώσεις - Νομολογίαι 515

Βιβλιογραφία

Ελληνική 565

Ξενόγλωσση 579